

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

Изази свакогъ Че-
твртка.

Београдъ 16. Марта.

Цѣна в годиши. 8, по-
год. 4, а на три мес. 2 цв.

Н О Г А.

(Преводъ изъ Чокеа.)

У есенъ време 1782. год. добіе лѣкаръ Луи Тевентъ у Кали еданъ писменый али безъ имена позывъ, да се сутра данъ одвезе у едну недалеко одъ паризкогъ пута положену польску кућу, и да све справе са собомъ понесе, кое су нуждне при одсецаню какве части тѣла. Тевентъ беше онда, као найискусній у свомъ занату свуда познатъ. И ништа нѣ было необычно да су га преко канала и у Енглезку водили, и нѣговомъ вештиномъ помагали се. Онъ е дуго при войцы служію.

Тевентъ чудію е се томе безъ именовъ писму. Време, сатъ и место были су съ найвећомъ точностіу назначени, кадъ и гди ће га чекати, али, као што е казано, подписа нѣ было. — „Валяда оће какавъ Хула да ме превари.“ Мысляше у себы, и неоде.

После три дана добіе онъ опетъ истый такавъ позывъ, али іоштъ съ већомъ молбомъ, обзнаююћи му, да ће сутра у деветъ сатій кола предъ нѣгову кућу доћи коя ће га на оно место гди се позыва одвести.

И сутра данъ заиста, чимъ избіе деветъ сатій зауставе се една лепа отворена кола предъ нѣговомъ кућомъ. Тевентъ нѣ се далъ ништа затезао, него седне у кола.

Предъ капіомъ запыта кочіяша: „Коме ћете ме возити?“

Кочіяшъ му одговори: „Things unknown to me i am not concerned;“ кое одъ прилике толико значи, колико: што незнамъ то ме се и нетиче.

Дакле Енглезъ. — „Вы сте Хула!“ Одговори му Тевентъ.

Кола се зауставе најпосле предъ ономъ означеномъ польскомъ кућомъ.

„Коме ћу я овде? ко седи овде? ко е овде бо-
лестанъ?“ пыташе Тевентъ кочіяша, пре него што

е сшао съ кола, кои му одговори као и првый путь, и Тевентъ му благодари првымъ начиномъ.

На кућевнымъ вратыма дочека га еданъ лепъ младъ човекъ, одъ прилике двадесетъ и осамъ година да е имао, коя га узъ степене у едну велику собу одведе. По разговорю и изговорю речій, позна Тевентъ да е то Енглезъ. Онъ съ тога окре- не съ нѣмъ одма енглезки, и добіо е пріятельске одговоре.

„Вы сте ме дали звати!“ запыта лѣкаръ.

— „Я самъ вамъ врло благодаранъ, што сте се потрудили да ме по'одите“ одговори Енглезъ. „Седите само, ето ту стои предъ вама чокаладе, кафе, вина, ако бы вамъ се хтело што годъ пре операціе ести.“

„Покажите ми најпре болестника господине, и онда текъ знаѣмо ели нужно да се одсече или не.“

— „На свакій начинъ нужно е господинъ Тевенте. Седите само. Я се сасвымъ поверавамъ вама. Слушайте ме. Овде ево стои една кеса са сто гвиней, то самъ вама опредѣлю као награду за вашъ трудъ кои ће те садъ имати. — Но ако срећно несвршите, или ако нехтенете ту мою желю изпунити, ево, вы видите овде овай напуцѣнъ пиштоль. — Вы сте садъ у моимъ рукама, — да самъ проклетъ ако васъ неубію.“

„Господине, я се вашегъ пиштоля небоимъ. Али шта оћете ви одъ мене? Кажите ми већъ еданпутъ, што сте ме звали шта ћу я овде?“

— „Вы морате меня десну ногу одсећи.“

„Съ драге волѣ господине, ако оћете и главу іоштъ. Али, ако се неварамъ, ваша е нога врло здрава. Вы сте предамноу узъ басамаке трчали болѣ него они што на ужетыма играю. Шта фали дакле той ноzi?“

— „Ништа. Само моя е желя да е немамъ.“

„Господине вы сте полудили.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

— „Ништа зато господинъ Тевенте.

„Али за име Божіе шта вамъ в та лепа и здрава здравцѣта нога скривила да в од'сечете.

— „Ніе ништа. Али естели се вы решили да ми в одсечете?

„Господине, я васъ непознаемъ, донесте ми найпре сведочанство да сте при здравой памети.“

— „Оћете ли вы мою молбу изпунити господине Тевенте!“

„Одма, чимъ видимъ да имате доволно узрока да постанете сакати.“

— „Я вамъ немогу садъ казати зашто. — Може бити после годину дана знаћете. Али я ћу се обкладити, ево я ћу се обкладити, да ће те вы сами, после године дана казати да самъ имао право, и да су мои основи најплеменитїй были, да одъ ове ноге ослобоћенъ будемъ.“

„Я се нећу обкладити“ одговори му Докторъ „ако ми вы ваше име, фамилию, начинъ занимања, и ваше место живлѣня не кажете.“

— „То ћете све ви доцнїе дознати. Али садъ ништа. Уосталомъ молимъ васъ држите ме за честна човека.“

„Честанъ човекъ господине непрети свомъ лекару съ пиштольмъ. — Но я имамъ дужности и спрамъ васъ самогъ ког' непознаемъ. Я васъ нећу осакатити безъ нужде. Ако желите да постанете убилацъ едногъ невиногъ човека кои кодъ свое куће има жену и децу: онда ево пуцайте.“

— „Добро“ рекне Енглець и узме пиштоль. „Я васъ нећу убити, али ипакъ принудићу васъ да ми ногу одсечете. Оно што ми нисте хтели изъ усложности, ни изъ любви къ награди, ни изъ стра одъ кугле учинити, мораћете изъ сажаленїя.

„Како то?“

— „Я ћу самъ изъ пиштоль пробити мою ногу, и то садъ предъ вашимъ очима. Па ће онда бити нужно да се осече.“

Енглець седне, узме пиштоль и мете цевъ выше свогъ колена. Докторъ Тевентъ хтеде притрчати да га одъ тога застави. „Немичите се съ места“ рекне му Енглець, „или я ћу одапети пиштоль. — Само одговорите ми: Оће те ли вы мою болю само бадава да умножите и продужите?“

„Господине, вы сте будала. Али шта знамъ, нека буде. Я ћу вамъ одсећи ту проклету ногу.“

Све буде спремлїно и приправлїно, што е нужно за такавъ посао. И кадъ а Докторъ већ хтео да започне сећи, запали Енглець свой чибукъ, и зарекне се да ће га непрестано пушити, докъ му се нога неодсече. Онъ одржи речъ. Нога одсечена лежала е на патосу. Енглець пушаше единако.

Докторъ Тевентъ свршио е свой посао вешто и брзо. И болестникъ помоћу нѣговомъ буде за кратко време у прилично станѣ здравля доведенъ. Онъ обдари свогъ лѣкара, кога е онъ одъ дана на данъ све више уважавао; благодари му одъ свегъ срца за свою изгублѣну ногу, и одвезе се натрагъ у Енглецьку са своїомъ дрвеномъ ногомъ.

Од' прилике четири месеца и по, по одлазку нѣговомъ, добїе Докторъ Тевентъ едно писмо изъ Енглецьке, одприлике овогъ садржая:

„Съ овимъ писмомъ добыћете приключену векслу одъ двеста и педесетъ гвинеа на Госп. Паншоя банкира у Паризу. Примите тай знакъ истинности. Вы сте ме најсрећниимъ међу свима людма на земљи учинили, одузевши ми онај удъ тѣла кои ми е земальской срећи био на путу.

„Добрий господине! Садъ чуйте узрокъ мое будаласте ћуди, као што вы рекосте. Вы потврђавасте онда да неможе никакавъ паметанъ основъ бити, за овакову штетну намеру, као што е моя была. Я се хтедо съ вама обкладити. Вы несмелосте, и ималисте право.

„Кадъ самъ се по други путь изъ источне индїе у Енглецьку вратио познамъ се съ Емилиомъ Харлай, съ најлепшомъ и најдражестниомъ женскомъ, Залобимъ се и любїо самъ е више него ишта на свету. Моїой родбини допало се нѣно иманѣ и фамилярна одношенїя; мени пакъ само нѣна лепота и анђелска добровольность. — Я се помешамъ у гомилу нѣны залоблѣни. И ахъ мой добрый Тевенту, я самъ быо најсрећниимъ, и побѣдимъ мое противнике, она се у мене залюби, и одъ своју людїй избрала е мене. Она нїе то крила; али башъ сбогъ тога што ме е одвећъ любила, затезала е се да пође за мене. Бадава самъ е я просїо, бадава су е молили нѣни родители и прїятельнице да ме неодбїя. Све бадава, она остане постоянна.

„Дуго нисамъ могао дознати узрокъ тога іогунства, еръ као што сама признаваше любила ме е преко мере. Напоследку една нѣна сестра одкрїе ми ту тайну. Господична Харлай нїе имала едне ноге, и сбогъ тога нїе смела да се самномъ венча. Она е се бояла да е зато нећу моћи любити.

„Чимъ дознамъ то, я се одма одважимъ да будемъ нѣой раванъ. И вама имамъ благодарити, што самъ мою цѣль постигао!

„Кадъ се повратимъ съ моїомъ дрвеномъ ногомъ у Енглецьку, првїй е посао быо да наћемъ господичну Харлай. А већ се было чуло, а и я самъ напредъ писао, да самъ пао съ коня и сломїо ногу, и да бы само живъ остао, морала ми се иста нога одсећи. Свуда су ме сажалѣвали. Емилиа падне у несвѣсть кадъ ме првїй путь види. Она дуго нїе се могла утѣшити, али пошла е за мене, и

садъ е моя супруга. Топрвъ после венчана, саобштимъ я нъойзи ту тайну, какву самъ жертву я поднео за нѣну любовь. Она ме е любила юшть выше. — О мой Тевенту, кадъ бы имао десеть ногу, и кадъ бы сви десеть требало за Емилию изгубити, я бы ий радо и безъ циглогъ уздисая жертвовао.

„За целогъ могъ живота я ѣу вамъ быти благодаранъ. Доѣдите у Лондонъ; Посѣтите насъ; видите и познайте мою жену, на онда да видимъ оѣдете ли казати: „да самъ лудъ.“

Карль Темплъ.

Докторъ Тевентъ саобшти тай догаѣай и писмо своимъ пріятельима, и свагда кадъ е то приповедао, смею е се изъ свегъ грла. „И есть и остае будала.“ Рекне онъ и седне те му напише слѣдуючи одговоръ:

„Господине, благодаримъ вамъ за вашъ драгоценный поклонъ. Тако га морамъ назвати, еръ га немогу сматрати као награду за мой малый трудъ.

„Я вамъ желимъ да среѣни будете, са вашомъ любезномъ Британкомъ. Истина една нога много е за одну лепу, нѣжну и добродѣтельную жену, али ипакъ нѣе одвеѣ' много кадъ човекъ види да се при той промени нѣе преварио. Адамъ морао е притяжаніе свое жене съ еднимъ ребромъ платити, и сада млоге люде стане жена толико, а млоги плате и главомъ.

„При свему томъ, допустите ми да я останемъ при момъ старомъ мнѣнію. До душе за садъ вы имате право. Вы живите сада у раю брачногъ пролеѣна. Али и я имамъ право, само съ томъ разликкомъ, да то мое право, полако сазрева, као свака истина, којой се дуго противи.

„Господине, упантите добро, — я се боимъ да ѣе те вы после две године каяти се, што сте ногу выше колена одсекли. Виѣете видити да бы довольно было изподъ колена. После три године, вы ѣе те се увѣрити, да бы доста было само стопало да сте одсекли. После четири године вы ѣе те видити да е, велики прстъ, а после петъ година малый прстъ, одвеѣ' много было одсеѣни. После шесть година вы ѣе те ми признати, да бы довольно было да сте само нокте одсекли.

„То я све кажемъ безъ икакве намѣре, да вашой нѣжной супруги, какву увреду или штету съ тымъ узрокуемъ, жене могу свою лепоту и поште-нѣ' постояніе сачувати, него ли люди свою пресуду. — У моіой младости, я самъ свакій данъ готовъ быо за мою драгу животъ, али у целомъ момъ животу нигда ногу изгубити. Еръ за ону прву жертву небы се никадъ каіо, али за ову другу каіо бы се читавогъ живота. Еръ да самъ тако као вы учиніо, я бы и данасъ самъ себя, го-

воріо; „Тевентъ, ты си быо лудъ!“ — Сотымъ остаемъ вашъ покорный слуга, Г. Тевентъ.

У години 1793. кадъ е была страовита влада Гилотине, обвини Тевента еданъ млаѣи лекаръ да е аристократъ, и тако, да бы свой животъ спасао, утече Тевентъ у Лондонъ.

Выше изъ дугогъ времена, него ли изъ любопитства, потражи онъ госп. Карла Темпла.

Покажу му нѣгову плату. Онъ се пріяви, и буде примлѣнъ. — У едной великой столици, седіо е еданъ врло дебео господинъ; пред' нымъ и око нѣга стаяло е преко двадесетъ новина. Онъ е тако дебео и тежакъ быо, да е се едва кретати могао.

„Хей, добро дошао, госп. докторе!“ Викне тай господинъ, кои нико други нѣе быо него Карль Темплъ. „Немойте ми замерити, да васъ морамъ седѣѣни дочекати, проклета дрвена нога смета ми усвему. — Вы вальда до'одите, да видите естели погодили, и ели оно ваше полако сазревающе право веѣ' зрело?“

„Я долазимъ овамо као бегунацъ, и тражимъ обрану овде кодъ васъ.“

„Вы морате овде кодъ мене преселити се; еръ садъ видимъ да сте занста мударъ человекъ. Вы морате ме тѣшити. Данасъ — при овымъ ратнымъ обстоятельствомъ — може быти да бы быо Адмиралъ, да ме нѣе ова проклета нога учинила неспособнымъ за службу могъ отечества. Ево видите читамъ само новине, о славнымъ и великимъ дѣлима и побѣдама ков мои другови чине, и лютимъ се и псуемъ, да я нигда немогу участвовати. Доѣдите мени и тѣшите ме.“

„Ваша госпоя супруга знаѣе васъ болъ тѣшити него я.“

„Неговорите ништа о нѣой. — Нѣна дрвена нога смета іоѣ да игра на баловима, на зато изъ дугогъ времена ништа друго неради него игра карте и оговара друге люде и жене. Не може се съ нѣомъ никако изаѣни на край — да богъ сачува. Уосталомъ врло е добра душа.“

„Дакле я самъ имао онда право.“ Рекне докторъ. „Савршено, любезный Тевенте! али само ѣутите. — Я веѣ' видимъ да ништа луѣе нисамъ могао учинити. Да ми е садъ да ногу имамъ, небы дао ни оно што се одъ едного нокта одсече, одъ нѣ! — Меѣу нама казано; я самъ быо лудъ! — Али задржите ту истину за васъ.“

Е Н Г Л Е З Ъ.

Еданъ Лоповъ почне полако обіяти врата одъ едного дуѣана, кадъ чуе то газда кои е ту спавао викине изнутри: „Господине доѣдите мало после я іошть ни самъ заспао.“

Е Р А.

Ера дође у Смедерево, и кадъ чуе да има онде една врачара која ће му све погодити, оде одма њойзи. Врачара му много кошта погађала изъ њѣгове прошлости, и шта ће му у будуће бити, најпосле заиште да јој плати за њѣно врачанѣ. Ера се зачуди, и почне е грдити: „каква си ты врачара, да знашъ све шта е било и шта ће бити, а да незнашъ да я немамъ ни паре кодъ мене.“

ДОМАЉЕ НОВОСТИ.

— У застѣданію свомъ које 11-га Марта прошле суботе држала, комиссія школска занимала се са питањемъ, које јој Попеч. Просвештенія у томъ смотренію предложило: „Ели цѣли сходно у обзиру школски обстоятелства нашии да се што скоріе педагогическо заведеніе едно оснуе, и ако е, какoвимъ бы начиномъ, узевши у призреніе духъ и станиѣ просвете народа нашегъ, таково заведеніе устрои требало.“ Комиссія е једнодушно рѣшила да е то заиста врло нужно, нити о томе може бити сумњѣ, и да е то једино средство коимъ се общепользна понятія и знаня народа нашегъ распрострапити и умножити, и у срце и духъ њѣговъ честита начела како нравствено — религиозна тако и общтинско — грађанска улиги могу. Што се самога начина устроена тиче, комиссія е дала миѣниѣ, да бы се заведеніе ово морало устрои гдигодъ у средини самога народа, на пр. у Крагуевцу; да бы у томъ заведенію морали сви питомцы за садъ имати о правителственомъ трошку квартирѣ, рану, огревъ, пранѣ и цело наставленіе; далѣ заведеніе ово требало бы снабдѣти са три професора, катихети и учитель црковногъ пѣнія у заведенію овомъ, могао бы бити тамошњи еданъ за то најспособни свештеникъ; питомцы учили бы све нарочито за учитель нужно е и у оваковимъ заведевиама редовно предписане предмете, а осимъ тога и основе разумне польске економіе; сваки питомцацъ морао бы најпре съ добрымъ успѣхомъ свршити основне школе и полугимназию, сваки питомцацъ при ступанію у заведеніе морао бы имати најманѣ навршени петнаестъ година; теченіе цело траяло бы крозь три године; сви питомцы морали бы се обвезати, да ће за неколико опредѣлени година учительско званіе одправляти, и правителство морало бы се старати, да они кои заведеніе ово сврше, и обштыи испитъ съ добрымъ успѣхомъ положе, буду одма после свршетка ухлѣблѣни. — Затимъ е почастна комиссія, која е две читанке Г. Ф. Христића прегледала, дала изясненіе свое комиссії да е дѣло ово тако цѣли сходно, за наставленіе израђдно, да ће оно прелазећи по степену одъ најлакшій и најобичнии понятія, све къ тежимъ и вышимъ, развѣяючимъ се способности.

ма и душевнымъ силама малы ѣака, добро одговарати, и да ће у њима најчеститѣ мысли и начела о Богу, о свету и о любви према ближњему и према отечеству пробудити и укоренити, а заедно и сва пользна знаня на лакъ и пріятанъ начинъ сообшити иимъ. Комиссія е школска одобрила дѣло ово и спровела Попечителству съ тымъ миѣниѣмъ, да ће се не само у основнымъ школама съ ползомъ и успѣхомъ предавати, но шта выше, да ће пользнымъ своимъ поученіемъ о најразниимъ предметима, а нарочито о нашемъ роду и отечеству и изванъ школе читаюћемъ свету много користи принети. Комиссія е заключила и то да се поменутомъ господину за обе читанке у име награде 40. дуката цесдаде.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Енглезка у једной руди држи сабљѣ а у другой конте, па иде одъ државе до државе те наплаћуе вайкадашнѣ дугове, и тражи по свету кавге као Муса кесеција, ерѣ текъ што се оканула Грчке, — задржавши уваћени 100. лађи — приближила се Ливорну, и тражи одъ Флоренцие неколико милиона Форинти, сбогъ некакви ланьски рачуна. А међу тымъ поручила е и краљу неаполитанскомъ да мора платити, све оне трошкове које е лане Енглезка имала подпомажући сицилию да се туче противъ њѣга.

— У обште пишу све готово новине да ће Папа предъ Ускрсь на велики Петакъ у Римъ стићи, допратиће га Француске лађе до Чивита-вечія.

— Француска войска спрема се да полази изъ Рима, и говори се да ће место њѣно заузети аустриска войска.

— У Паризу променомъ министерства само се једно слово променуло, ерѣ ономъ старомъ име е было Баротъ, а овомъ новомъ име е Барошъ.

— У Мияхену одъ некогъ доба води се еданъ процесъ сбогъ вештица. (Кодъ насъ ѣала Богу таквогъ процесса јоштѣ нѣе было.)

— У селу Пардану недалеко одъ Темишвара побіо се Срби и Немци сбогъ войвоводине, и будући да е у томъ селу половина Срба а половина Немаца, то су се дуго тукли и то са оружјемъ, гди и е много мртви и ранѣни было. Войска и е едва развадила. Потомъ Срби оду ц. комесару на тужбу и буду добро примлѣни, а Немци оду на тужбу Маерхоферу, а онъ и е отера.

— У Панчеву у једной кафани слуга Генераловъ псово е и ружио войводство и Србе, по Срби небуду ленѣи него га почну тући, на које онъ извади ножъ изъ чизме, и једногъ рани у прси а другогъ у бутину, и утече у кућу Генералову кои га е текъ на повторително зактеванѣ грађанске власти морало предати.